

מהזיופים. וְאִמְנִיא לְפַעֲלָא טָבָא וַיִּשֶׁר חֵילָא. – ואני אומר
 לפעולה טובה זו: יִשֶׁר כח. וְלִהְיוֹת כִּי מִקְרָא מְלֵא דְבֵר הַבְּתוּבָא²³
 "אָרֹר מְסִיג גְּבוּל רַעְהוּ", וְאָרֹר בּוּ קַלְלָה בּוּ נִדְוִי חֵם וְשִׁלּוּם
 וְכוּ"²⁴, עַל כֵּן בִּיהוּדָה וְעוֹד לְקָרָא²⁵ קָאֲתִינָא לְמִשְׁדֵי גּוּדָא רַבָּא
 – כדבר מיותר (כפי
 שמביאים למשל ראייה ממה
 שמתנהגים ב"יהודה" בשעה
 שיש על כך פסוק מפורש)
 אני בא להטיל איסור גדול,
 עַל כָּל הַמְדַפְּסִים שְׁלֵא
 לְהַדְפִּים קוֹנְטְרָסִים
 הַנּוֹכְרִים לְעִיל לֹא עַל יְדֵי
 עֲצָמָן וְלֹא עַל יְדֵי גִירָא
 דִּילְהוֹן – ולא על ידי באי
 כוחם, בְּלִתֵי רְשׁוֹת
 הַנְּקוּבִים הַנִּלְמָשְׁדֵי חֲמִישׁ
 שְׁנַיִם מִיּוֹם בְּלוֹת
 הַדְּפּוּסִים²⁶. וְלִשְׁמוּעִים יוֹנְעִים וְתִבְאוּ עֲלֵיהֶם בְּרַבְת טוֹב. בַּה דְּבָרֵי
 הַמְּלַקְטָא – ספר לקוטי אַמְרִים הַנּוֹכְרִים לְעִיל:
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26

רְבוּ הַמְּעוֹתֵי־סוּפְרִים בְּמֵאד מֵאד, – כפי שכבר הזכרנו בלמדנו
 הסכמותיהם של הצדיקים רבי זושא ורבי יהודה ליב הכהן, נפלו על
 פי טעות שגיאות בכתבים, עקב המעתיקים השונים, והיו גם כאלה
 שבמכוון זייפו ענינים ב"תניא", כדי שיוכלו להעליל וכו', ויש לומר
 שעל אלה רומז רבנו הזקן
 במלה "משונים". וְלֹאֲתָ –
 ולכן, נְדָבָה רוּחָם שְׁל
 אַנְשֵׁים אַפְרָתִים – אנשים
 חשובים, הַנְּקוּבִים הַנּוֹכְרִים
 לְעִיל מְעַבְרֵי לְדָף²² לְמַדָּה
 בְּגוּפָם וּמֵאֲדָם לְהִבְיָא אֵת
 קוֹנְטְרָסִים הַנּוֹכְרִים לְעִיל
 – ספר ה"תניא", לְבִית
 הַדְּפּוּסִים מְנַקֵּים מִכָּל סִיג –
 כמו הפסולת המופרשת
 מהתבואה וכדומה,
 וְמְעוֹתֵי־סוּפְרִים וּמְגַהֵים
 הַיָּמִב, – כפי שכ"כ רבינו מעיר, יש לומר שהמלה "סיג" רומזת גם
 כן על הענינים שזייפו אותם, והיה צורך לנקות את הקונטרסים
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19

הקדמה

ולואת נדבה רוחם של אנשים אפרתים הנקובים הנ"ל מע"ל
 לטרוח בגופם ומאודם להביא את קונטרסים הנ"ל לבית הדפוס
 מנוקים מכל סיג ומ"ס ומגוהים היטב ואמינא לפעלא טבא
 יישר חילא ולהיות כי מקרא מלא דבר הכתוב ארור מסיג
 גבול רעהו וארור בו קללה בו נידוי ח"ו וכו' ע"כ כיהודה
 ועוד לקרא קאתינא למשדי גודא רבא על כל המדפסים
 שלא להדפיס קונטרסים הנ"ל לא על ידי עצמן ולא על ידי
 גירא דילהון בלתי רשות הנקובים הנ"ל משך חמש שנים
 מיום כלות הדפוס ולשומעים יונעים ותבא ברכת טוב כה
 דברי המלקט ליקוטי אמרים הנ"ל:

יום חמישי כ"ב כסלו

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' ה, פרק א תניא... עד עמ' 10, ושבעים פנים לתורה).

רְשַׁע בְּפָנֵי עֲצָמָד. – שלא תחשוב את עצמך כרשע. כיצד, איפוא,
 אפשר לומר שמשיביעים את האדם לחשוב את עצמו כרשע,
 כשהמשנה אומרת שאסור לאדם לחשוב את עצמו כרשע? וְגַם, אִם
 יִהְיֶה בְּעֵינָיו כְּרִשָׁע – יֵרַע לִבּוֹ וְיִתְּנָה עֲצָב, וְלֹא יוּכַל לְעַבְדֵי ה'
 בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבְבּוֹ, –
 מלבד הקושיא האמורה
 ממסכת אבות, איך החזקת
 עצמו כרשע, תואמת
 לדרכים בהן על היהודי
 להתנהג בעבודתו את
 השי"ת. יודעים אנו, שיעקר
 גדול בעבודת השי"ת הוא
 לעבדו מתוך שמחה וטוב
 לבב. כשיהודי מקיים מצוה
 עליו לעשות זאת מתוך חדוה גדולה, על שזכה לעבוד את מלך
 מלכי המלכים הקב"ה; כן, כשמונע עצמו מעבירה, עליו להיות שבע
 רצון על שעלה בידו, בגלל רצונו של הקב"ה, להימנע מעשיית
 עבירה. כיצד, איפוא, אפשר לומר שמשיביעים אותו לחשוב את
 עצמו כרשע? הרי לא יוכל או לעבוד את השי"ת מתוך שמחה. זאת
 ועוד: הרי מובן שכשם שהחלק הראשון בשבועה (,תהי צדיק ואל
 תהי רשע") נוגע ליכולת ביצוע שליחותו בעולם־הזהה, כך גם נוגע
 לחלק השני של השבועה. ברם, אם יחזיק עצמו כרשע – יהיה
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82

פָּרָק א. תְּנִיא [בסוף פָּרָק ג' דְּנָדָה]: – למדנו בסוף פרק שלישי
 במסכת נדה: "מְשִׁבְעִים אוֹתוֹ, – יהודי לפני לידתו, משיביעים אותו
 בשמים, תְּהִי צְדִיק וְאֵל תְּהִי רְשָׁע. – היה צדיק ואל תהיה רשע,
 וְאִפְלוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ – בדונם אותך לפי מעשיך, אוֹמְרִים לְךָ
 צְדִיק אַתָּה – הִיָּה בְּעֵינֶיךָ
 כְּרִשָׁע". – לידתו של יהודי
 היא הרי לשם כוונה
 מיוחדת, לבצע את תכלית
 בריאתו. הנשמה יורדת
 לעולם־זה ומתלבשת בגוף,
 כדי לבצע שליחות אלקית
 מיוחדת בעולם־הזהה. וכדי
 שהאדם יוכל לבצע תכלית
 זו ושיהיה בכוחו
 לקיים את שליחותו, לשמה ירדה נשמתו למטה – משיביעים אותו,
 לפני לידתו, שיהיה צדיק ושלא יהיה רשע. ואילו בעיני עצמו יחשוב
 את עצמו כרשע, ועל־ידי־כך יבצע תכלית כוונת שליחותו בעולם־
 הזה. השבועה האמורה מורכבת משני חלקים: בחלק הראשון
 משיביעים אותו כיצד עליו להיות – שיהיה צדיק ולא יהיה רשע,
 בחלק השני של השבועה משיביעים אותו כיצד יחזיק את עצמו
 בעיניו – שיחשוב את עצמו כרשע. וְצְרִיךְ לְהִבְיָא, דְּהָא תַנְיָן [אבות
 פָּרָק ב']: – למדנו במשנה, בפרק שני של מסכת אבות: "וְאֵל תְּהִי
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60

ליקוטי ספר של בינונים אמרים

פָּרָק א תְּנִיא [בספ"ג דנדה] משיביעים אותו
 תהי צדיק ואל תהי רשע ואפי' כל
 העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע
 וצריך להבין דהא תנן [אבות פ"ב] ואל תהי רשע בפני
 עצמך וגם אם יהיה בעיניו כרשע ירע לבבו ויהיה עצב
 ולא יוכל לעבו' ה' בשמחה ובטוב לבב ואם לא ירע לבבו

22. השותפים ר' שלום שכנא ור' מרדכי. ראה הסכמתו של ר' זושא מאניפאלי והערה 8 שם. 23. דברים כז, ז. 24. שבועות לא, א - בשינוי הסדר, וראה רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כו הלכה ג. 25. קידושין ו, א. 26. כנ"ל יום ג' פ' תבא תקנ"ו - ראה לעיל בהסכמות. 1. משנה יג.

לגמרי טוב – "צדיק טוב לו". מדריגה אחרת של "צדיק", שעדיין
 יש בו קצת רע – "צדיק ורע לו". נדרשת אבל הסברה על הכפילות
 בתארים שבכל אחת המדריגות של "צדיק": "צדיק גמור" – ו"צדיק
 טוב לו", "צדיק שאינו גמור" – ו"צדיק ורע לו". מכיון ש"צדיק גמור"
 הנו "צדיק טוב לו", ו"צדיק

שאינו גמור" הוא "צדיק ורע
 לו" – לשם מה, איפוא, 53
 מצויינת כל דרגה בשני 54
 תוארים? כפי שהדברים 55
 יוסברו להלן, מבטא כל 56
 אחד מהתארים האמורים 57
 פרט מיוחד בעבודתו של 58
 ה"צדיק": התארים "צדיק 59
 גמור" ו"צדיק שאינו גמור" 60
 מתארים עבודתו של 61
 ה"צדיק" מצד נשמתו, עד 62
 כמה גדולה אהבתו 63
 להש"ת, שכן, בגלל אהבתו 64

זו קיבל את התואר "צדיק" – ועל כך בא התואר "צדיק גמור",
 שאהבתו להקב"ה היא בדרגת "אהבה בתענוגים", אהבה מלאה. או
 שאהבתו להש"ת איננה מלאה ובגלל כך הוא נקרא "צדיק שאינו
 גמור". ואילו "צדיק טוב לו" ו"צדיק ורע לו" מתארים מצבו של
 ה"צדיק" בשעה שהוא עסוק בהפיכת הנפש הבהמית לקדושה. שכן,
 "צדיק" על-ידי עבודתו הגדולה את הש"ת מתוך אהבה בתענוגים,
 מהפך את הרע שבו לטוב ולקדושה. "צדיק טוב לו" – שכבר הפך
 לגמרי את הרע שבקרבו והוא מורכב רק מטוב, ואילו "צדיק ורע לו"
 – שעדיין לא הצליח להפוך את הרע לגמרי, משהו מהרע עדיין
 נשאר בקרבו. מההסברים הבאים מתבהר שמדובר כאן אודות הרע
 הרוחני שבלב. שכן, אין ל"צדיק" שום שייכות לרע כזה שיכול
 להתבטא במחשבה, בדיבור, ובדאי לא, חלילה, במעשה. ו**בְּנִמְרָא**
סוּף פִּרְקוּ מ' דְּבִרְכּוֹת': "צִדִּיקִים - יֵצֵר טוֹב שׁוֹפְטֵן כּוֹ, רְשָׁעִים
- יֵצֵר רָע שׁוֹפְטֵן, בִּינּוּנִים - זֶה וְזֶה שׁוֹפְטֵן וְכוּ'. אֲמַר רַבְּהִי:
כְּגוֹן אֲנֵא - בִּינּוּנִי. - כְּמוֹ אֲנִי - בִּינּוּנִי". רבה מעמיד עצמו כדוגמא
 לאדם שהוא "בינוני". **אֲמַר לִיה אֲבִי: - אִמַר לוֹ אֲבִי, לֹא שָׁבִיק**
מִרְ חַיִּי לְכָל בְּרִיָּה וְכוּ'". – אינך משאיר חיים לאף אחד, שכן, אם
 אתה "בינוני", הרי שכל אלה שהם בדרגה נמוכה ממך, הם רשעים,
 ו"רשעים – גם – בחייהם נקראים מתים"⁴, הרי שעל-ידי שאתה
 קורא לעצמך "בינוני" אינך משאיר חיים לאף אחד. **וְלִהְבִּין כָּל זֶה**
כְּאֵר הַיְטִב, - נוסף על השאלה דלהלן, שלפי המקובל ש"בינוני"
 הוא זה שיש לו מחצית מצוות ומחצית עבירות – כיצד יכול היה
 רבה לטעות טעות גדולה כל כך, לומר על עצמו שהוא "בינוני"? –
 ישנה כאן שאלה נוספת: באם "בינוני" הוא זה שיש לו מחצית מצוות
 ומחצית עבירות, הרי זה "מציאות" כזו, כיצד, איפוא, יכולה להיות
 מחלוקת בין רבה לאב"י על דבר שהוא "מציאות"? **וְגַם לְהִבִּין מַה**
שְׂאֵמַר אִיּוֹב [כְּכֹא בְּתָרָא פִּרְק א': "רְבוּנוּ שֶׁל עֲלָם, בְּרָאתָ
צִדִּיקִים בְּרָאתָ רְשָׁעִים כּוּ", וְהָא "צִדִּיק" וְרְשָׁע' לֹא קָאמַר! -

שקוע בעצבות, דבר שיש בו בודאי משום הפרעה לקיום שליחותו
 בעבודת הש"ת מתוך שמחה. **וְאִם לֹא יֵרַע לְכַבּוֹ כָּלֵל מְוָה -**
 לאידך גיסא, אם אכן יקיים את השבועה ויחזיק את עצמו כרשע,
 אלא שכדי שזה לא יפריע לו בעבודת ה' בשמחה, יחליט בנפשו
 שהדבר לא יריגז אותו כלל;
 שלא יהא איכפת לו מה

7 שהוא רשע, ואז לא יהיה
 8 שרוי בדכאון או בעצבות
 9 וממילא יוכל לעבוד את ה'
 10 בשמחה, **יְכוּל לְבוֹא לְיָדֵי**
 11 **קְלוֹת, חָם וְשָׁלוֹם. -** שלא
 12 יעריך כל כך חומרתה של
 13 עבירה. שכן, למרות שהגיע
 14 להחלטתו האמורה, כדי
 15 שהדבר לא יפריע לו
 16 לעבודה בשמחה – אך עם
 17 זאת הרי לא מפריעה לו
 18 העובדה שהוא רשע, וכך

19 הוא עלול לבוא למצב כזה שחומרת עבירה תקל בעיניו חלילה
 20 באמת. כדי להסביר את האמור, יש בתחילה לברר ולקבוע מובנם
 21 האמיתי של המושגים "צדיק" ו"רשע", ועל כך הוא אומר בהמשך
 22 הפרק: **אֲךְ הָעֵינָן, כִּי הֵנָּה מְצִינּוּ בְּנִמְרָא: ה' חֲלָקוֹת: צִדִּיק וְטוֹב**
 23 **לוֹ, צִדִּיק וְרַע לוֹ, רְשָׁע וְטוֹב לוֹ, רְשָׁע וְרַע לוֹ, וְבִינּוּנִי. -**
 24 "בינוני", כלומר אדם שאינו "צדיק" אבל גם אינו "רשע". כל הדרגות
 25 האמורות מתבטאות גם במובן הגשמי, וכגון: "צדיק טוב לו" הכוונה
 26 גם בפשטות, שטוב לו גם בגשמיות, או "צדיק ורע לו" הכוונה שגם
 27 במובן הגשמי רע לו. וכך גם בשאר הדרגות. **וּפְרָשׁוּ בְּנִמְרָא:**
 28 **"צִדִּיק וְטוֹב לוֹ - צִדִּיק גְּמוֹר, - מְמִילָא אִינוּ צְרִיךְ לְסַבּוֹל יוֹתֵר**
 29 **בְּעוֹלֵם-הַזֶּה, וּמִשׁוֹם כִּךְ טוֹב לוֹ גַם בְּגִשְׁמִיּוֹת, צִדִּיק וְרַע לוֹ - צִדִּיק**
 30 **שְׂאִינּוּ גְּמוֹר". - מְמִילָא עֲלֵיו עוֹד לְסַבּוֹל בְּעוֹלֵם-הַזֶּה, וּמִשׁוֹם כִּךְ**
 31 **רַע לוֹ גַם בְּגִשְׁמִיּוֹת. פִּירוּשׁ זֶה בְּגִמְרָא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ, שְׁשֵׁנִי צִדִּיקִים**
 32 **אלה, האחד ש"טוב לו" והשני ש"רע לו", אינם באותה מדריגה,**
 33 **אלא שלזה טוב ולזה רע, כי אם, אלו הן שתי מדריגות מיוחדות**
 34 **בצדיקים. ברם, גם לפי פירוש זה בגמרא, איך בצינונים "טוב לו" ו"רע**
 35 **לו" משום תואר להגדרת מדריגותיהם של צדיקים אלה. הגדרת**
 36 **דרגותיהם היא: "צדיק גמור" ו"צדיק שאינו גמור". "טוב לו" ו"רע לו"**
 37 **הם ענינים צדדיים: לאחד טוב משום שהוא "צדיק גמור" ואילו לשני**
 38 **לא טוב מפני שהוא "צדיק שאינו גמור". וּבְרַעֲיָא מְהִימָנָא פְּרָשִׁית**
 39 **מִשְׁפָּטִים פְּרָשׁ: - ב"זוהר בחלק הנקרא "רעיא מהימנא" בפרשת**
 40 **משפטים, פירושו: צדיק ורע לו - שְׁהֲרַע שְׁבּוֹ כְּפוּף לְטוֹב וְכוּ',**
 41 **- הוא מסוג הצדיקים שעדיין יש בו משהו מהרע, אלא שרע זה בטל**
 42 **לטוב שלו. בהתאם לכך, יוצא ש"צדיק טוב לו" היינו צדיק שיש בו**
 43 **רק טוב ואין בו מהרע כלל. בהתאם ל"זוהר" זה יוצא, שנוסף**
 44 **לתוארים "צדיק גמור" ו"צדיק שאינו גמור", מהווים גם "צדיק טוב**
 45 **לו" ו"צדיק ורע לו" תוארים המציינים את מדריגות הצדיקים:**
 46 **מדריגה אחת של "צדיק" שיש בו רק טוב, ואת הרע שבקרבו הפך**

2. ברכות ד, ב. 3. ברכות סא, ב. 4. ברכות יח, ב. ב"ר לט, ז. זח"ב קו, ב. ועוד. 5. בבא בתרא טז, א.

1 והרי "צדיק" ו"רשע" לא אמר. הגמרא מספרת, שהמלאך שואל את
 2 הקב"ה על כל מי שעומד להיוולד, האם יהיה חכם או טיפש, גבור
 3 או חלש וכו', ואילו ביחס ל"צדיק" ו"רשע" לא נאמר שם שום דבר,
 4 שכן, זה נתון לבחירתו של האדם. כיצד, איפוא, אמר איוב: "בראת
 5 צדיקים, בראת רשעים?"
 6 וגם להבין מהות מדרגת

ליקוטי אמרים

7 **הבינוני**, - המלה "מהות" 1
 8 משמעה "מה הוא", והנה 2
 9 מהותו של "צדיק" הוא טוב, 3
 10 מהותו של "רשע" הוא רע, 4
 11 מהי, איפוא, מהות מדרגת 5
 12 ה"בינוני"? **שְׁבוּדָאֵי אֵינוֹ**
 13 **מַחְצָה וְכִיּוֹת וּמַחְצָה** 7
 14 **עֲוֹנוֹת, שְׂאֵם בֶּן, אִיךְ מַעֲה** 8
 15 **רַבָּה בְּעַצְמוֹ לֹמֵר שְׂהוּא** 9
 16 **בִּינוּנִי, וְנֹדַע, דְּלֵא פְּסִיק** 10
 17 **פּוּמִיָּה מְגַרְסָא, - שְׁפִיז לֹא** 11
 18 **פֶּסֶק מִלְּמוּד תּוֹרָה, עַד** 12
 19 **שְׂאֵפְלוּ מִלְּאִךְ הַמּוֹת לֹא** 13
 20 **הָיָה יָכוֹל לְשַׁלֵּט בּוֹ, -**
 21 **כְּלוּמֵר, גַּם בְּכַמוֹת, לֹא** 14
 22 **הַחֲסִיר אִף רַגַע מִלְּמוּד** 15
 23 **תּוֹרָה, וְגַם בְּאִיכוֹת - הִיָּה** 16
 24 **לִימוּדוֹ בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה, עַד** 17
 25 **כְּדִי כַךְ שְׂמֵלֵאךְ הַמוֹת לֹא** 18
 26 **הִיָּה יָכוֹל לְהַפְרִיעַ לוֹ, וְאִיךְ** 19
 27 **הָיָה יָכוֹל לְמַעֲוֹת בְּמַחְצָה** 20
 28 **עֲוֹנוֹת חֶסֶם וְשְׁלוֹם? וְעוֹד,**

29 - מתי יכולים לקרוא לאדם "בינוני"? **שְׁהָרִי בְּשַׁעָה שְׁעוֹשָׂה עֲוֹנוֹת**
 30 - עד שחוזר בתשובה, **נִקְרָא רְשָׁע גְּמוּר -** ולא "בינוני", [ואם
 31 **אֲחֵרֵיכֶן עָשָׂה תְּשׁוּבָה - נִקְרָא צְדִיק גְּמוּר], -** והערת כ"ק רבינו:
 32 קדושין מט, ב. ובאר זרוע ט" קיב: צדיק גמור; **וְאֵפְלוּ הַעוֹבֵר עַל**
 33 **אִסוּר קַל שֶׁל דְּבָרֵי סוֹפְרִים - מְקַרֵּי רְשָׁע, -** אפילו זה שעובר
 34 על איסור קל, כמו איסור דרבנן, ולא רק איסור דאורייתא, נקרא
 35 "רשע", **כְּדִאִיתָא בְּפֶרֶק ב' דִּיבְמוֹת' וּבְפֶרֶק קַמָּא דְגִדְהָ.** - כמו
 36 שאנו מוצאים, יתירה מזו, בפרק שני במסכת יבמות ובפרק ראשון
 37 במסכת נדה, **וְאֵפְלוּ מִי שֵׁישׁ בִּידוֹ לְמַחוֹת וְלֹא מַחָה -** הוא עצמו
 38 לא עבר על שום עבירה, הוא רק לא מיחה במי שעבר עבירה,

39 **נִקְרָא רְשָׁע [בְּפֶרֶק ו' דְּשְׁבוּעוֹת].** וְכַל שֶׁבֵּן וְקַל וְחָמֵר, בְּמַכְמַל
 40 **אִיזוֹ מְצוֹת עָשָׂה שְׂאֵפְשֵׁר לוֹ לְקַיְמָה, -** כל-שכן וקל-וחומר מי
 41 שמבטל קיום מצות-עשה שהיה בידו לקיימה, כמו כל שְׂאֵפְשֵׁר
 42 **לוֹ לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְאִינוֹ עוֹסֵק, שְׁעָלְיוֹ דְרָשׁוּ רַז"ל¹⁰: -** הפסוק:
 43 **"כִּי דָבַר ה' בְּזָה וְגו'**
 44 **הַכְּרַת תְּכַרַת וְגו'".**

45 **וּפְשִׁיטָא דְּמַקְרֵי רְשָׁע מְפִי**
 46 **מְעוּבֵר אִסוּר דְּרַבְנָן. -**
 47 ברור הרי שהוא נקרא
 48 "רשע" יותר מאשר מי
 49 שעובר על איסור דרבנן
 50 בלבד, ואם בן, על כרחך
 51 הבינוני אין בו אפילו עון
 52 בפול תורה, - גם עון
 53 ביטול תורה, שמאד קשה
 54 להינצל ממנו, והוא אחד
 55 משלשת הדברים¹² שאין
 56 אדם ניצול מהם בכל יום -
 57 הנה אף בחטא זה של ביטול
 58 תורה אין ה"בינוני" נכשל,
 59 ומשום ה"י - ולכן, מַעֲה
 60 **רַבָּה בְּעַצְמוֹ לֹמֵר שְׂהוּא**
 61 **בִּינוּנִי*** - מכיון שאומרים
 62 ש"בינוני" אין בו אפילו עון
 63 ביטול תורה, יוסבר כיצד
 64 טעה רבה לומר על עצמו
 65 שהוא "בינוני", שכן, גם אם
 66 רבה נזהר ונשמר בכל דבר,
 67 אף הקטן ביותר, ולא הפסיק מלימודו אף לרגע אחד, יכול היה
 68 לחשוב על עצמו שהוא "בינוני". והגהה) **(וּמָה שְׂכִתוּב בְּוִהַר חֶלֶק**
 69 **ג' דף רלא: כָּל שְׂמַמְעִין עֲוֹנוֹתָיו וְכוּ', -** מכאן נראה שגם
 70 הזוהר סובר ש"צדיק ורע לו" הוא מי שיש לו מקצת עבירות, כמו
 71 שלומדים בפשטות, ואם כן - הרי "בינוני" הוא זה שיש לו רק
 72 מחצית מצוות? היא שאלת רב המנונא לאלהיו, אָכֵל לְפִי
 73 **תְּשׁוּבָת אֵלֶיךָ שָׁם, הַפְּרוֹשׁ "צְדִיק וְרַע לוֹ" הוּא כְּמוֹ שְׂכִתוּב**
 74 **בְּרַעֲיָא מְהִימְנָא פְּרָשָׁה מְשַׁפְּטִים דְּלַעֲיָל. -** ש"צדיק ורע לו" הוא
 75 זה שיש לו מקצת מן הרע, אלא שהרע שבו כפוף לטוב וְשְׂבָעִים
 76 **פְּנִים [תּוֹרָה¹³].**

הגהה

(ומ"ש בוזהר ח"ג ד' רלא כל
 שממועטין עונותיו וכו' היא שאלת
 רב המנונא לאלהיו אבל לפי תשובת
 אלהיו שם הפ' צדיק ורע לו הוא
 כמ"ש בר"מ פרשה משפטים הלעיל
 ושבעים פנים לתורה):

6. ראה בבא מציעא פו, א. 7. יבמות כ, א. 8. נדה יב, א. 9. שבועות לט, ב. 10. סנהדרין לט, א. 11. במדבר טו, לא. 12. בבא בתרא קסד, ב.
 13. הערת כ"ק רבינו: "מפרש דלכאורה איך גם קס"ד ד"ר"ה לשאול כן מכל קושיות האמורות - אלא דקסבר שאפ"ל שזהו אחד מע' פנים לתורה".

יום שישי כ"ג כסלו

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 10, והא דאמרינן... עד עמ' ו, אלא להתייחר בו'.

43 הן מדריגות ה"צדיק" וה"בינוני", וכיצד בצדיקים עצמם ישנן כמה
44 וכמה מדריגות, על פי מה שכתב הרב חיים ויטאל ז"ל בשערי
45 הקדושה [ובקצת חיים שער נ פרק ב], הלכל איש ישראל, אחד
46 צדיק ואחד רשע, יש שתי נשמות, וכדכתיב¹⁹: "ונשמות אני
47 עשיתי", – נשמות לשון

48 רבים, למרות שהפסוק
49 מדבר אודות יהודי יחיד,
50 כמו שנאמר לפני זה: "כי רוח
51 מלפני יעוֹף", שָׁחַן שְׁתִּי
52 נְפֹשׁוֹת²⁰ – נִפְשׁ אַחַת מִצַּד
53 הַקְּלִיפָה וְסִטְרָא אַחְרָא, –
54 כמו קליפת פרי, המכסה
55 ומסתירה על התוכן הפנימי
56 של הפרי, כך ברא הקב"ה
57 כוחות המסתירים על החיות
58 האלקית הפנימית שבכל
59 דבר. "סטרא אחרא" –
60 משמעותו, צד אחר, לא צד
61 הקדושה, אלא הצד ההפכי
62 מקדושה, וזהו נפש אחת
63 מצד הקליפה וסטרא אחרא,
64 והיא המתלבשת בדם
65 האדם להחיות הגוף,
66 וכדכתיב²¹: "כי נִפְשׁ
67 הַבָּשָׂר בְּדָם הִיא", – הנפש
68 המחיה את גופו הגשמי של
69 האדם, הוא הדם, ומִמְנָה –
70 מנפש זו, באות כל המדות
71 רעות, מארְבָּעָה יסודות
72 רעים שָׁבָה, – יסודותיה של
73 נפש זו הם רעים, שכן, היא

74 באה הרי מקליפה ומרע, והם ארבעה במספר, שכן, כשם שכל דבר
75 גשמי מורכב מארבעה יסודות: אש, רוח, מים ועפר, כך גם כל דבר
76 רוחני, כולל מציאותה של נפש זו, מורכב מארבעה יסודות רוחניים,
77 שמהם באות המדות הרעות, דְּהֵיִינוּ: בְּעַם וְנִאֲוָה מִיִּסוּד הָאֵשׁ
78 שֶׁנִּבְנָה לְמַעְלָה, – טבעה של האש להימשך ללמעלה, ומשום כך
79 באות ממנה המדות הרעות כעס וגאווה: כעס הוא פועל יוצא
80 מגאווה, שכן, כשאדם אינו מתגאה, הוא ממילא אינו כועס
81 כשמישהו עושה דבר נגד רצונו. וְנִאֲוָה הַתַּעֲנוּגִים מִיִּסוּד הַמַּיִם,
82 כִּי הַמַּיִם מְצַמְיָחִים כָּל מִינֵי תַעֲנוּג, – כלומר, כל הדברים
83 המביאים לתענוג, ומכיון שמים מצמיחים דברים המביאים תענוג,
84 הרי זה אומר שבמים מוסתר ענין התענוג, והתאוה לתענוג באה,

1 והא דאמרינן בעלמא¹⁴, – ומה שאנו אומרים בכל מקום, הַמְחַצֵּה
2 על מחצה – מחצית מצוות ומחצית עונות, מְקַרֵּי – נקרא, בינוני,
3 ורב זכיות מְקַרֵּי – נקרא, צדיק, הוא שם המשאל לענין שְׂכָר
4 וְעוֹשֵׁי, – שם שאינו מציין את משמעותו האמיתית של הדבר, כי אם
5 "שואלים" מילה מסוימת

6 ממקום אחר, כדי להסביר בו
7 פרט מסויים של הדבר. כך
8 גם השמות "בינוני" ו"צדיק"²
9 הם שמות מושאלים לגבי
10 שכר ועונש, לְפִי שְׁנֵדוֹן
11 אַחַר רְבוּ, – ההבדלים בין
12 צדיקים, בינונים ורשעים,
13 נחשבים כאן רק בשייכות
14 למשפטו של אדם, והוא
15 נידון לפי רוב מעשיו, וּמְקַרֵּי
16 – ונקרא, צדיק בְּדִינוֹ
17 מֵאַחַר שְׁזוּכָה בְּדִין, – לגבי
18 פרט זה שיצא זכאי בדין,
19 הוא נקרא "צדיק" כלומר
20 "צודק", אֲבָל לְעֵינֵי אֱמֶתֶת
21 שֵׁם הַתֵּאֵר וְהַמְעַלָּה שֶׁל
22 מַעְלֵת וּמְדַרְגֹת הַקְּלוֹת
23 צדיקים ובינונים, אֲמֵרו
24 רז"ל¹⁵: "צדיקים יצַר טוֹב
25 שׁוֹפְטִין, שְׁנֵאֲמַר¹⁶: וְלִבִּי
26 חָלַל בְּקַרְבִּי" – שאין לו
27 יצַר הָרַע, כִּי הָרַע
28 בְּתַעֲנוּת; – דוד המלך הרג
29 את היצר הרע שלו על-ידי
30 תעניות. ברם, ברור הדבר
31 שאפשר להרוג את היצר

32 הרע גם בדרכים אחרות. על-כּל־פנים, מגמרא זו מובן שהמשמעות
33 האמיתית של "צדיק" הוא זה שאין לו יותר יצר הרע. אֲבָל כָּל מִי
34 שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְמַדְרְגָה זו, אֵף שְׁזוּכָיוֹתָיו מְרַבִּים עַל עֲוֹנוֹתָיו –
35 אֵינוֹ בְּמַעְלֵת וּמְדַרְגֵת צדיק בָּלָל. – אפילו לא במעלת ומדריגת
36 ה"בינוני". וְלִבֵּן אֲמֵרו רז"ל¹⁷ בְּמַדְרָשׁ: "רָאָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
37 בְּצַדִּיקִים שֶׁהֵם מוֹעֲטִים – עָמַד וְשָׁתְּלָן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, וְכַמוֹ
38 שְׁכַתוֹב¹⁸: וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם"; – כלומר, בכל דור ישנו צדיק
39 שהוא יסוד העולם. דבר זה מובן רק על-פי מה שלמדנו ש"צדיק"
40 הוא זה שאין לו יצר הרע לגמרי. שכן, אם "צדיק" הוא זה שיש לו
41 רוב מצוות – מדוע הוא אומר שצדיקים הם כל כך מועטים? הרבה
42 יהודים ישנם שיש להם רוב זכיות! אֵךְ בְּאֹרֶךְ הָעֵינָן, – להבין מה

14. ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"א. 15. ברכות סא, ב. 16. תהלים קט, כב. ראה להלן פרק יג הערה 9. 17. יומא לח, ב. 18. משלי י, כה.
19. ישעי' נז, טו. 20. הערת כ"ק רבינו: "שולל שאין הכוונה למדר' הנשמה שבנרנח" (שזה אין הכרח בכא"א – ופשיטא – לא בנפה"ב)
כ"א המדר' ההכרחית – נפש". 21. ויקרא יז, א.

27 כלל. וְכִדְאִיתָא – וכמו שמצינו, פְּנִמְרָא²² עַל פְּסוּק²³: "וְחֶסֶד
28 לְאֵמִים חֲטָאת" – שְׁבַל צְדָקָה וְחֶסֶד שְׂאֵמוֹת הָעוֹלָם עוֹשִׂין,
29 אֵינָן אֵלָא לְהַתְיַהֵר כּו': – יהודי, כשעושה טוב, גם אם זה בא
30 מצד טבעו הטוב, הרי כוונתו בכך היא לעזור לזולת. ראייה לכך:

31 באם הזולת אינו זקוק
32 לעזרתו, הוא מרוצה ושבע
33 רצון. ואילו, באומות העולם
34 אין כוונתם לעזור לזולת, כי
35 אם למלא שביעות רצונם
36 הם, להגדיל את שמם
37 ולהתגאות. אמנם, גם בין
38 אומות העולם ישנם יוצאים
39 מן הכלל, והם הנקראים
40 חסידי אומות העולם, שיש
41 בהם מדות טובות, ומטיבים
42 עם הזולת כדי לעזור לו
43 ולא לטובת עצמם, שכן,
44 הנפש שלהם איננה מהקליפות הטמאות לגמרי, כי אם מקליפת
45 נוגה והערת כ"ק רבינו: מפני שנלקחים מנוגה כו' כידוע בשער
46 חהמ"צ בס' – לקוטי ביאורים לר"ה מפארטיש מז, ב. –
47 מספרים על החסיד רבי הלל מפארטיש – מגדולי החסידים, גאון
48 בנגלה ובקבלה, חיבר ספרים בחסידות ותשובות בנגלה, ובהיותו
49 עילוי נפלא היה כבר בצעירותו בקי בהרבה ספרי קבלה – שבתחילה
50 חשב את עצמו במדריגת "צדיק", ואילו משנחיה לחסיד חב"ד והחל
51 ללמוד הפרק הראשון בספר התניא, אמר אימרה רוסית: צדיק ודאי
52 שאיננו – הלאי בינוני.

1 איפוא, מיסוד המים. והוללות וליצנות והתפארות ודברים
2 בְּמַלְיָם מִיִּסוּד הָרוּחַ, – כשם שהרוח אין בה ממשות, כך אין
3 בהוללות, ליצנות, התפארות ודברים בטלים, שום ממשות והם
4 נעדרי תוכן לגמרי. וְעֲצָלוּת וְעֲצָבוּת מִיִּסוּד הָעֵפֶר. – כשם
5 שהעפר בטבעו יש בו
6 כבדות והוא נמשך ללמטה,
7 כך גם עצלות, שהיא בעצם
8 כבדות באברי האדם,
9 עצבות ומרה שחורה,
10 מביאות את האדם לנמיכת
11 רוח ולכבדות. וְגַם מְדוּת
12 מְדוּת שְׂכַמְכֵּב כָּל
13 יִשְׂרָאֵל בְּתוֹלְדוֹתָם, כְּמוֹ
14 רְחֻמְנוֹת וְגִמְלוֹת חֲסִידִים
15 – פְּאוֹת מְמַנָּה. – מהנפש
16 של הקליפה, אלא נשאלת
17 השאלה: אם נפש זו היא
18 מקליפה ומרע, כיצד באות ממנה מדות טובות? – על כך הוא
19 אומר: כִּי בִישְׂרָאֵל נֶפֶשׁ זֹו דְקַלְפָּתָהּ, הִיא מְקַלְפַת נְנִיחָה, שִׁישׁ
20 כֶּה גַם בֵּין טוֹב, – ומטוב זה שבנפש זו באות ביהודי המדות
21 הטובות הטבעיות, וְהִיא – קליפה זו באה מִפְּסוּד "עֵץ הַדְּעִית" –
22 שיש בו טוב ורע: מֶה שְׂאִין בֵּין נִפְשׁוֹת אֲמוֹת הָעוֹלָם, הֵן
23 מִשְׂאֵר קְלִפּוֹת טְמֵאוֹת, שְׂאִין בְּהֵן טוֹב כָּלֵל, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב
24 בְּעֵץ חַיִּים שְׁעַר מַטְ פֶּרָק ג. וְכֵל טִיבוֹ דְעֵבְרִין הָאֲמוֹת עוֹבְדֵי
25 גְּלוּלִים לְגִרְמִיחוֹ עֵבְרִין, – כל הטוב שעושים אומות העולם הוא
26 לטובת עצמם, מכיון שנפשותיהם הן מקליפה כו' שאין בה טוב

ליקוטי אמרים

מיסוד הרוח. ועצלות ועצבות מיסוד העפר. וגם מדות
טובות שבטבע כל ישראל בתולדותם כמו רחמנות וג"ח
באות ממנה כי בישראל נפש זו דקליפה היא מקליפ'
נוגה שיש בה ג"כ טוב והיא מסוד עץ הדעת טוב ורע:
משא"כ נפשות אומות עובדי גלולים הן משאר קליפות
טמאות שאין בהן טוב כלל כמ"ש בע"ה שער מ"ט פ"ג וכל
טיבו דעברין האומות עובדי גלולים לגרמיהו עבדין
וכדאיתא בגמרא ע"פ וחסד לאומים חטאת שכל צדקה
וחסד שאומות עובדי גלולים עושין אינן אלא להתיהר כו':

יום שבת קודש כ"ד כסלו

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' ו, פרק ב ונפש... עד עמ' ז, בראשית:

68 והמקיפה את כל כללות נשמות ישראל, וְ"אַתָּה נִפְתַּח בֵּי"י, – זה
69 נאמר על נשמתו של כל אחד ואחד מישראל. מה מלמד אותנו
70 הביטוי "נפחת", המשמש כאן לתיאור הכנסת הנשמה ביהודי? –
71 הוא מסביר מיד: וְכְמוֹ שְׂכַתוֹב בְּחֶרֶב: "מֵאֵן דִּנְפַח מִתּוֹכָהּ
72 נִפְחָה", – מי שנופח הרי הוא
73 נופח מתוכו, פְּרוּשׁ,
74 מְתוֹכִיחוֹ וּמְפַנֵּימִיחוֹ,
75 שְׂתוֹכִיחוֹ וּפְנִימִיחוֹ הַחַיּוֹת
76 שְׂבָאֲרָם מוֹצִיא בְּנִפְיָחָתוֹ
77 כְּכֹחַ: – כמו שאנו רואים
78 במוחש, כשאדם מדבר אין
79 הוא מתעייף כל כך מהר,
80 ואילו כשהוא נופח הוא מתעייף מהר. כי, כשהוא נופח, הוא
81 משתמש בחיות הפנימית שבו, ומכיון שצורת הכנסת הנשמה
82 מהקב"ה לגופו של יהודי מתוארת במלה "נפחת" – הרי שהנשמה

53 פֶּרָק ב. וְנֶפֶשׁ הַשְּׂנִית בִּישְׂרָאֵל, הִיא חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל מְמַשׁ,
54 – "חלק אל-יה ממעל" – לשון הפסוק באיוב¹, ורבנו הזקן מוסיף את
55 המלה "ממש", כדי להדגיש פירושן הפשוט של מלים אלו. שכן,
56 ישנם, כידוע, פסוקים שנאמרו, כהגדרת חכמינו ז"ל² "בלשון הבאי",
57 בלשון של גזמא, למשל:
58 "ערים גדולות ובצורות
59 בשמים"³, הרי "בשמים"
60 ביטוי של מליצה, כי אין
61 הכוונה לשמים ממש. כדי
62 שלא יפרשו את המלים
63 "חלק אל-יה" כלשון של
64 מליצה, מוסיף רבנו הזקן
65 המלה "ממש", להדגיש שנשמת יהודי היא אכן ממש חלק אל-יה
66 ממעל. כְּמוֹ שְׂכַתוֹב: "וַיִּפַּח בְּאֵפְיוֹ נְשַׁמַת חַיִּים", – פסוק זה
67 נאמר על אדם הראשון שהיה בעל נשמה כללית, נשמה הכוללת

ליקוטי אמרים

פרק ב ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה
ממעל ממש כמ"ש ויפח באפיו
נשמת חיים ואתה נפחת כי וכמ"ש בווהר מאן דנפח
מתוכיה נפח פי' מתוכיותו ומפנימיותו שתוכיותו ופנימיותו
החיות שבאדם מוציא בנפיתחו בכח: כך עד"מ נשמות

22. בבא בתרא י, ב. 23. משלי יד, לד. 1. לא, ב. 2. תמיד כט, א. 3. דברים א, כה. 4. בראשית ב, כ. 5. בברכת "אלקי נשמה", של ברכות השחר, ברכות ס, ב. 6. בדפוסי הזוהר שלנו, חסר לשון זה.

הוא, על ידי צמצומים רבים, – כשאר איך-סוף ברוך-הוא
מתלבש על ידי צמצומים רבים בכלים דחב"ד דאצילות, –
בכלים של "חכמה", "בינה" ו"דעת" שבעולם האצילות. כשהוא
מתאחד עם ספירות אלו שבעולם האצילות – נכונה סברתו של

הרמב"ם, אך לא למעלה
מהאצילות, – אבל לא
באותה דרגה שאור-איך-סוף
הוא למעלה מעולם
האצילות. וכמו שכתוב
במקום אחר, שאין סוף
פרוץ הוא מרומם
ומתנשא רוממות אין קץ,
למעלה מעלה ממהות
ובחינת חב"ד, עד שמהות
ובחינת חב"ד נחשבת
פעשיה גופנית אצלו
ותפרד, כמו שכתוב:¹¹
"כלם נחשבת כעשיה גופנית אצלו
בכמה חכמת" או
"השכלת" – בהתאם למלה

"חכמה" המובאת בפסוק – מדוע נאמר בפסוק "עשית" – אלא הוא
בא להדגיש שחכמה נחשבת כעשיה לגבי הקב"ה, שהיא הנדע
והוא הידע בו, – והרמב"ם מסיים: "והוא הידוע", כלומר, הבנתו
כביכול של הקב"ה שונה לגמרי ממה שבני אדם מגדירים כהבנה.
ההבנה בהשגה האנושית, בנויה על שלשה יסודות שונים: נפש
האדם שהיא ה"ידוע", היא שידועת ומבינה. ובמה הנפש מבינה? –
בכח ההבנה, המביא לכך שהנפש תדע ותבין. וכוח זה נקרא "מדע"
(הוא מביא לידי כך שידעו ויבינו). והדבר אותו יודעים ומבינים, כגון
הלכה במשנה או סוגיא הנלמדת ומושגת. הרי שישנם כאן שלשה
דברים נפרדים: ה"ידוע", ה"מדע" וה"ידוע". שונה הדבר לגבי
הקב"ה, כהסברו של הרמב"ם: "הוא המדע, הוא הידוע והוא הידוע",
ועל כך הוא אומר בהמשך: ודבר זה אין ביכולת האדם להכינו
על פרוץ בו, – ודבר זה – שהמבין, כוח ההבנה, והדבר אותו
מבינים, הם אותו אחד, אין ביכולת האדם להבין לאשורו,
בדכתיב¹²: "החקר אלוה תמצא", וכתוב¹³: "כי לא מחשבותי
מחשבותיכם וגו'". – הרי שחכמתו של הקב"ה היא עצם אחד עם
הקב"ה. ומכיון שנשמתו של יהודי באה, כאמור לעיל, מחכמתו של
הקב"ה, הרי שהיא באה מהקב"ה עצמו. בהתאם למה שהוסבר,
שנשמתו של כל בן ישראל באה מחכמתו של הקב"ה – להלן נכנה
אותה "חכמה עילאה" – נשאלת השאלה: אם אכן כל הנשמות
באות משורש אחד, מחכמה עילאה, היו צריכות כולן, כל הנשמות,
להיות במדרגה אחת שווה. מנין נוצר, איפוא, השוני במדרגות
שבהן מחולקות נשמות ישראל? – וכך הוא שואל: ואף שיש
רבות מיני חלוקי מדרגות נשמות, נבונה מעל נבונה לאין
קץ, כמו גדל מעלת נשמות האבות ומשה רבנו עליו השלום,

באה מהפנימיות שבאלקות. ראייה נוספת לכך שהנשמות מושרשות
בפנימיותו ועצמותו של הקב"ה – ממה שהנשמה באה כביכול,
ממחשבתו של הקב"ה ושלכן נקראים בני ישראל בניו של הקב"ה –
וכך מסביר ה"תניא" את הדברים: כך על דרך משל, נשמות
ישראל עלו במחשבה, –

נשמות ישראל נובעות
ממחשבתו של הקב"ה,¹⁴
שהיא הפנימיות של
האלקות, ואילו כל שאר
הנבראים, כולל המלאכים,
באים, כביכול, מדיבורו של
הקב"ה, ולגבי המחשבה
נחשב הדיבור כדבר היצוני.
בדכתיב¹⁵: – כמו שכתוב:
"בני בכרי ישראל", "בנים
אתם לה' אלהיכם".¹⁶
פרוש, – מה משמעות
העובדה שיהודי מתואר
כבנו של הקב"ה, כמו שהבן
נמשך מפי האב, כך
כביכול נשמת כל איש

ישראל נמשכה ממחשבתו וחקמתו ותפרד, – ומאחר ונשמתו
של יהודי באה ממחשבתו וחקמתו של הקב"ה, הרי, שהיא באה
מהקב"ה בעצמו, שכן, דאיהו חכים ולא נחשבה ידיעה, – הקב"ה
חכם, אבל לא באותה בחינת חכמה שאנו, הנבראים, מכירים, אלא
הוא וחקמתו אחר, וכמו שכתב הרמב"ם* הגהה [הרמב"ם]
השיג בשכלו ש"הוא המדע והוא הידוע והוא הידוע". אך ישנם
גדולים וחקמים שאינם סוברים כמותו¹⁷ והם אומרים שאי אפשר
כלל לומר על הקב"ה שהוא ההבנה עצמה וכו', כי הקב"ה הוא
למעלה מכל ההגדרות שמביא הרמב"ם. ואומר רבנו הזקן בהגהה,
שחכמי הקבלה הודו לרמב"ם. ברם, מה שעל-פי קבלה צודק
הרמב"ם, אין זה אמור לגבי הקב"ה כמו שהוא "בעצם". שכן, הקב"ה
עצמו הוא למעלה לאין שיעור גם מהחכמה הבלתי מושגת אודותה
כותב הרמב"ם; לגבי הקב"ה כמו שהוא "בעצם" צודקים אלה
שחולקים על הרמב"ם, שכן הוא למעלה מעלה מכל המושגים
האלה. אלא, לאחר שאור-איך-סוף האלקי מצמצם ומגביל את
עצמו בהרבה הגבלות, אז שייך לומר עליו שהוא מתאחד עם
החכמה שבעולם האצילות ואז אפשר לומר עליו "הוא המדע והוא
הידוע והוא הידוע". ועל כך אומר רבנו הזקן: והודו לו חכמי
הקבלה, – חכמי הקבלה הודו לרמב"ם, שבקב"ה שייך ענין החכמה
באותה צורה, שכל השלשה: ה"מדע", ה"ידוע" וה"ידוע", הם דבר
אחד, כמו שכתוב בפרדס מהר"מ ק. – כמו שאומר רבי משה
קורדובירה בספר ה"פרדס" שלו, וגם לפי קבלת האר"י ו"ל יציבא
מלתא, – גם לפי קבלת האר"י, שלפיה אנו יודעים יותר, שהקב"ה
נעלה מעלה מעלה גם מסוג החכמה המובא בדברי הרמב"ם – נכונה
דעתו של הרמב"ם, וזאת בסוד התלבשות אור-איך-סוף פרוץ

ליקוטי אמרים

ישראל עלו במחשבה כדכתיב בני בכורי ישראל בנים
אתם לה' אלהיכם פי' כמו שהבן נמשך ממוח האב כך
כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו
וחכמתו ית' דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעה אלא הוא
וחכמתו א' וכמ"ש הרמב"ם*

הגהה
והודו לו חכמי הקבלה כמ"ש בפרדס
מהר"מ וגם לפי קבלת האר"י ז"ל
יציבא מילתא בסוד התלבשות אור א"ם
ב"ה על ידי צמצומים רבים בכלים
החב"ד דאצילות אך לא למעלה מהאצילות
וכמ"ש כמ"א שא"ם ב"ה מרומם
ומתנשא רוממות אין קץ למעלה מעלה
ממהות וכו' חב"ד עד שמהות וכו'
חב"ד נחשבת כעשיה גופנית אצלו
ית' כמ"ש כולם בחכמה עשית:

וחכמתו א' וכמ"ש הרמב"ם*
שהוא המדע והוא הידוע
כו' ודבר זה אין ביכולת
האדם להכינו על בוריו כו'
כדכתיב החקר אלוה תמצא
וכתיב כי לא מחשבותי
מחשבותיכם וגו' ואף שיש
רבות מיני חלוקי מדרגות
בנשמו' גבוה על גבוה לאין
קץ כמו גדל מעלת נשמות האבות ומשה רבינו

7. שמות ד, כב. 8. דברים יד, א. 9. הלכות יסודי התורה פרק ב' הלכה י'. 10. מהר"ל מפראג בספר גבורות ה', ועוד. 11. שער היחוד והאמונה פ"ט. ובעוד מקומות. 12. תהלים קד, כד. 13. איוב יא, ז. 14. ישע' נה, ח.

48 ההבדלים שבין אבר אחד למשנהו. ככל שחלק מהטיפה מתגשם
 49 יותר, כך ההשתנות גדולה יותר. הרי, שכל האברים באים, אכן,
 50 משורש אחד – טיפת מוח האב – ולמרות זאת מתהווים בהם
 51 הבדלים גדולים כאלה של מעלה ומטה, מהמוח עד לצפרניים. דבר

52 נוסף מובן מהמשל האמור, שגם החלק הנחות ביותר
 53 שבגוף הילוד, הצפרניים שלו, הינו קשור, גם אחרי
 54 ההולדה, בשורשו הראשון – במוח האב. שכן, גם
 55 הצפרניים יונקות חיותן ממוחו של הילוד, ומאחר
 56 שמוחו נשאר, גם אחרי ההולדה, מהות זהה עם מוח
 57 האב, הרי שגם הצפרניים, אחרי ההולדה, קשורות
 58 עדיין בשורשן הראשון. כך נבין גם ביחס לנשמות: אף
 59 שכל הנשמות באות משורש אחד, מ"חכמה עילאה", על
 60 כל אחת מהן לעבור, אחרי ירידתה מ"חכמה עילאה",
 61 השתלשלות של הרבה עולמות ולרדת הרבה מדרגות,
 62 להתלבשותה בגוף גשמי – תהליך זה של השתלשלות וירידה
 63 מדרגה לדרגה, מביא לשינויי המדרגות בנשמות, שכן, על נשמה
 64 אחת משפיעה הירידה יותר מאשר על נשמה אחרת. וכך גם בחלק
 65 השני של המשל, גם אחרי ירידתן לדרגות הנמוכות ביותר, נשארות
 66 אותן נשמות קשורות ומאוחדות עם שורשן הראשון, "חכמה
 67 עילאה". שכן גם הן, בדרגתן הנחותה, מקבלות את יניקתן הרוחנית
 68 מנשמות הצדיקים והחכמים שגם למטה הן בבחינת ראש ומוח.
 69 ועל-ידי צדיקים אלה, נשארות גם הנשמות הנחותות קשורות
 70 ומאוחדות עם שורשן הראשון. וכך אנו לומדים בספר ה"תניא":

71 **בְּמִשְׁלַח הַבֵּן הַנִּמְשָׁךְ מִמֹּחַ הָאָב, שְׂאֵפְלוֹ צִפְרָנָיו וְנִלְוֵי נִתְהוּוּ**
 72 **מִטְּפָה זוֹ מִמֶּשֶׁה, – כִּיצַד, אֲבָל, נִתְהוּוּ מִמְנַה הַצִּפְרָנִים? – עַל יְדֵי**
 73 **שְׁהִיְתָה תִשְׁעָה חֲדָשִׁים בְּבִטָּן הָאֵם, וְיִרְדָּה מִמְדְּרָגָה לְמִדְּרָגָה,**
 74 **לְהִשְׁתַּנּוּת וּלְהִתְהוּוּת מִמְנַה צִּפְרָנִים. – הֲרִי, שֶׁאֵף שֶׁכָּל אֲבָרָיו**
 75 **שֶׁל הֵילוּד, מִמוּחוֹ עַד צִפְרָנָיו, בָּאִים מִשּׁוֹרֵשׁ אֶחָד, מִטִּיפַת מוֹחַ הָאָב,**
 76 **נִתְהוּוּ בָהֶם שִׁינוּיִם וְהִבְדִּילִים גְּדוּלִים כָּל כֶּךָ, מִהֶמוּחַ עַד הַצִּפְרָנִים.**
 77 **דָּבָר נוֹסֵף אֲנִי רֹאֵם: וְעַם כֹּל זֶה, עוֹדְנָה קְשׁוּרָה וּמִיּוֹחֶדֶת בִּיחוד**
 78 **נִפְלָא וְעִצּוּם בְּמַהוּתָהּ וְעִצּוּמָתָהּ הָרָאשׁוֹן שְׁהִיְתָה מִטַּת מֹחַ**
 79 **הָאָב; – גַּם אַחֲרֵי שֶׁהִתְגַּשְׁמָה כָּל כֶּךָ בְּצוּרָה שֶׁל צִפְרָנִים, וְזֹאת**
 80 **מִכּוּיָן, וְגַם עִכְשָׁיו בְּכֵן, יִנְיֶקֶת הַצִּפְרָנִים וְחִיּוּתָם נִמְשָׁכֶת מִמֶּמֶחַ**
 81 **שְׁבְּרָאשׁ; – וּמִשּׁוּם שֶׁהַצִּפְרָנִים מִקְבֻלוֹת חִיּוּתָן מִמוּחוֹ שֶׁל הֵילוּד,**
 82 **שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה מִשּׁוֹרֵשׁ הָרָאשׁוֹן וְנִשְׁאָר – מוֹחַ, הֲרִי, שֶׁגַּם הַצִּפְרָנִים**
 83 **קְשׁוּרוֹת, אַחֲרֵי הֵהוּלְדָה, בְּאִמְצָעוֹת מוּחוֹ שֶׁל הֵילוּד, לְמוּחוֹ שֶׁל הָאָב**
 84 **שֶׁהוּא שׁוֹרְשׁוֹ וּמִהוּתוֹ הָרָאשׁוֹן. וְהוּא מְבִיא עַל כֶּךָ רֵאיוֹת: בְּרֵאיוֹתָא**

1 **עַל נִשְׁמוֹת דּוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה דְעֻקְבֵי מְשִׁיחָא, שְׁהֵם בְּחִינַת עֻקְבֵים**
 2 **מִמֶּשֶׁ לְגַבֵּי הַמֹּחַ וְהָרָאשׁ; – שֶׁכֵּן, הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּדוֹרוֹתֵינוּ, נִקְרָאוֹת**
 3 **נִשְׁמוֹת שֶׁל עֻקְבָתָא דְמִשְׁיחָא, כִּי לְגַבֵּי הַמֹּחַ וְהָרָאשׁ הֵן בְּבַחֲיַנַת**
 4 **הָעֻקֵב שֶׁבְּרַגְלֵי. כִּשְׁם שֶׁאֵין לְהַשׁוּוֹת אֶת הַחִיּוֹת שֶׁבְּעֻקֵב הָרַגְלֵי לְחִיּוֹת**

5 **שֶׁבְּמוֹחַ וְבְרָאשׁ, כֶּךָ אֵין מְקוּם לְהַשׁוּוֹת אֶת נִשְׁמוֹת**
 6 **הַ"עֻקְבֵים" שֶׁבְּדוֹרוֹתֵינוּ לְנִשְׁמוֹת הַחֵן הַנִּקְרָאוֹת בְּשֵׁם מוֹחַ וְרָאשׁ. כִּאֵן מְדוּבָר עַל הִיתְרוֹן הָעִצּוּם בְּמַעֲלַת הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּדוֹרוֹת הַקְּדוּמִים לְגַבֵּי הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּדוֹרוֹתֵינוּ. וְכֵן בְּכָל דוֹר וְדוֹר יֵשׁ רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּשְׁמָוְתֵיהֶם הֵם בְּחִינַת רָאשׁ וּמֹחַ לְגַבֵּי נִשְׁמוֹת הַהֶמוֹן וְעַמֵּי הָאָרֶץ; – מִלְבַּד זֹאת, בְּכָל דוֹר יִשְׁנֵם, בְּאוֹתוֹ דוֹר, הַבְּדִלִים גְּדוּלִים בְּמִדְרֵיגוֹת הַנִּשְׁמוֹת, וְכֵן נִפְשׁוֹת לְגַבֵּי נִפְשׁוֹת, כִּי כָּל נֶפֶשׁ כְּלוּלָה מִנֶּפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה. – הַבְּדִלִים**

24 **אלה שבבני ישראל, אינם רק במדרגת הנשמה, כי אם גם במדרגת**
 25 **הנפש. שכן, כל נפש כלולה משלש בחינות: נפש, רוח ונשמה, וכשם**
 26 **שב"נשמה" ישנן מדרגות שונות, כך גם ב(רוח וב)נפש ישנן מדרגות**
 27 **שונות. רואים אנו מכך, מה גדול מספר ההבדלים והחילוקים**
 28 **במדרגות הנשמות. בהתאם לכך, היו צריכים, לכאורה, להיות**
 29 **אותם הבדלים גם בשורשן של הנשמות באלקות – כאשר נשמה**
 30 **גבוהה יותר באה משורש נעלה יותר? – אך, מִכָּל מְקוֹם, שֶׁרֵשׁ כָּל הַנֶּפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה בְּכֵם, – לְמִרּוֹת הַמִּדְרֵיגוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁבְּנִשְׁמוֹת, מִרָאשׁ כָּל הַמִּדְרֵיגוֹת עַד סוּף כָּל הַרְגִינֵן, הַמְלַכֵּשׁ בְּגוּף עַמֵּי הָאָרֶץ וְכָל שִׁבְכָלִים, – הֲרִי זֶה הַכֵּל, נִמְשָׁךְ מִמֶּחַ הָעֵלְיוֹן, שְׁהִיא חֲכָמָה עֵלְיָהּ כְּכִיכּוֹל. – כְּדִי לְהַבְהִיר וּלְהַסְבִּיר כִּיצַד, בְּכָל זֹאת, מִתְהוּוִים הַבְּדִלִים בְּמִדְרֵיגוֹת הַנִּשְׁמוֹת, לְמִרּוֹת שֶׁשֶׁרֶשֶׁן אֶחָד, מִשְׁתַּמֵּשׁ כִּאֵן רַבְּנוּ הוֹקֵן בְּמִשְׁלַח הַבֵּן וְהָאָב – אוֹתוֹ מִשֶׁל שֶׁכֶּבֶר הִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְעֵיל, כְּדִי לְצִיֵּן שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוֹת "בְּנִים" לְהַקְבִּיהוּ, וּבְאוֹת מ"חכמה עילאה" כְּמוֹ שֶׁהָבֵן בָּא מִמוּחוֹ הָאָב. מֵאוֹתוֹ מִשֶׁל עִצּוּמוֹ גַּם יוֹבֵן כִּיצַד מִתְהוּוִים הַבְּדִלֵי הַמִּדְרֵיגוֹת בְּנִשְׁמוֹת. כְּדִי לְהַקְלֵל עַל הַלּוּמְדֵי-הַמִּתְחַלֵּל, נִבְיָא כִּאֵן הַסֵּבֶר קִצְרֵ: בְּמִשְׁלַח אֲנִי רֹאֵם, שֶׁכָּל גּוּפוֹ שֶׁל הֵילוּד בָּא מִטִּיפַת מוֹחַ הָאָב. כְּלוּמֵר, עַל אֵף הַבְּדִלִים שֶׁבְּאֲבָרָיו הַשּׁוֹנִים שֶׁל הֵילוּד – מִהֶנְעֵלָה בִּיחוד עַד לְפָחוֹת בִּיחוד, מִהֶמוּחַ שֶׁל עַד צִפְרָנָיו רַגְלָיו – הֵם בָּאִים כּוֹלֵם מִשּׁוֹרֵשׁ אֶחָד, מִטִּיפַת הַמוֹחַ שֶׁל הָאָב. כִּיצַד, אִם כֶּךָ, נִתְהוּוּ הַבְּדִלִים אֵלֶּה בְּאֲבָרֵים? – הֲרִי זֶה מִחֻמַּת שְׁהִיִּית טִיפַת מוֹחַ הָאָב, בְּמִשְׁךְ תִּשְׁעַת חֲדָשֵׁי הָעֵיבוּר, בְּבִטָּן הָאֵם, בָּהֶם הִיא עוֹבֵרֶת תְּהִלֵּךְ מִסּוּיִים שֶׁל הַתְּהוּוּת הַגּוּף. שְׁהִיִּיא מִמְשׁוּכַת זֶה בְּתִהְלִיךְ הַתְּהוּוּת הַגּוּף בְּאוֹפֵן הַדְּרָגָתִי, יוֹצֵרֶת אֶת**

1 בְּמִרְאָה [נְדָה שָׁם¹⁵]: "לִבְךָ, שִׁמְמוֹנוּ גִידִים וְעֲצָמוֹת וְצַפְרָנִים" –
 2 הרי שיש לצפרניים שייכות למוח. וגם לפי תורת הקבלה יש
 3 לצפרניים שייכות לבחינת המוח: [וְכִמּוֹ שֶׁתּוֹב בְּעֵץ חַיִּים שְׁעַר
 4 הַחַשְׁמַל, בְּסוּד לְבוּשִׁים שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן, שֶׁהוּ
 5 צַפְרָנִים מִפְּחִינַת מֶחַ
 6 תְּבוּנָה]. – מכאן ראייה שגם

ליקוטי אמרים

7 על-פי קבלה, יש לצפרניים
 8 שייכות לבחינת המוח, כמו
 9 שהוא במשל הבן. וְכִכָּה
 10 מִמֶּשׁ, בְּבִכּוֹל, בְּשֶׁרֶשׁ בָּל
 11 הַנֶּפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל
 12 כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה,
 13 בִּירִידָתוֹ מִמְדְּרֵגָה לְמְדְּרֵגָה
 14 עַל יְדֵי הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת
 15 הָעוֹלָמוֹת אֲצִילוֹת –
 16 בְּרִיאַת הַיְצִירָה עֲשִׂיהָ –
 17 "השתלשלות" – מלשון
 18 שלשלת (שרשרת)
 19 המורכבת ממספר מסויים
 20 של טבעות הקשורות
 21 ומושחלות זו בזו, עד שגם
 22 הטבעת האחרונה קשורה
 23 ומושחלת בטבעת העליונה,
 24 באמצעות הטבעות שביניהן

25 המקשרות את כולן יחד, אותו דבר בסדר מדריגות העולמות: כל
 26 אחד מהם קרוב וקשור לעולם השני, ודרך עולמות אלה יורדת
 27 הנשמה למטה בעולם זה ומתלבשת בגוף. "אבי"ע" – ראשי תיבות:
 28 אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. ענינם של ארבעת העולמות:
 29 אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, יוסבר בהרחבה בהמשך הפרקים
 30 הבאים. ובקצרה: כדי שיתהווה העולם הגשמי שלנו, ושיהיה בכוחו
 31 לקלוט את ההשפעה האלקית, שגם הנבראים שבעולם הגשמי הזה
 32 יהיה באפשרותם להשיג ולהבין אלקות – אותם עניני אלקות
 33 שנבראים מסוגלים להבינם – נוצרו לצורך זה ארבעת העולמות
 34 (לפי הסדר ממעלה למטה): אצילות, בריאה, יצירה, עשיה.
 35 "אצילות" – עולם שמדריגתו הכללית היא זיו והארה מהאור
 36 האלקי האין-סופי, הארה כזו שהיא עדיין קרובה לאור-אין-סוף
 37 ברוך-הוא. זהו גם פירוש המלה "אצילות" – הפרשה (מלשון
 38 "ואצלת מן הרוח"¹⁶) כלומר, מהותה של הארה זו היא ההארה
 39 האלקית המובדלת ומופרשת ממקורה. וגם "אצילות" מלשון "אצל"
 40 ו"סמוך", כלומר, עולם זה ומדריגה זו של אצילות קרובים עדיין
 41 לאור-אין-סוף ברוך-הוא. המדריגה הכללית של עולם ה"בריאה"
 42 היא, כשמו של עולם זה: עולם שנברא, הבריאה הראשונה של יש
 43 מאין – כאשר מאין, מאפס, נהיה יש ודבר ממשי. ברם, כאן מדובר
 44 על הדרגה הראשונית של התהוות הנברא, אין זו עדיין בריאה
 45 בעלת צורה ותבנית. "יצירה" – העולם בו מקבל ה"יש", שנברא
 46 מה"אין", צורה ותבנית. "עשיה" – עולם בו הישות היא בשלימות,

יש גמור. ברם, מובן, שכל האמור מדובר במובן רוחני. כי רק לאחר
 כל אלה באה יצירתו של עולמנו, הנקרא עולם העשיה הגשמי,
 העולם הזה וברואיו. התחלתו של סדר ההשתלשלות היא מ"חכמה"
 של עולם האצילות, ו"חכמה" זו היא הספירה והמדריגה הראשונה

בעולם העליון ביותר –
 אצילות. זאת אומר לנו רבנו
 הזקן, כששורש נשמתו של
 בן ישראל יורד ממדריגה
 אחת לשניה, על-ידי
 השתלשלותם של ארבעת
 העולמות אבי"ע – אצילות,
 בריאה, יצירה, עשיה –
 מִחֻכְמָתוֹ
 בְּדִבְתָיִב: "בְּלֶם פְּחֻכְמָה
 עֲשִׂית" – הכל משתלשל
 מ"חכמה" שהיא המקור של
 כל סדר ההשתלשלות, הנה
 על-ידי ירידה זו של שורש
 הנשמה, נִתְהוּ מִמֶּנּוּ נֶפֶשׁ
 רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל עַמִּי
 הָאָרֶץ וּפְחִיחֵי הָעֶרְדָּה. –
 ההבדלים בין עליון לתחתון
 בנשמות, נתהוו בתהליך
 ירידתן בסדר ההשתלשלות.

שכן, על נשמות מסוימות השפיעה יותר ירידת ההשתלשלות,
 ומשום כך ירדו במדריגה נחותה יותר – כפי שהדבר במשל
 הצפרניים, שעליהן השפיעה השדייה תשעה חדשים בבטן האם,
 יותר מאשר על אברים אחרים. ברם, כשם שבמשל קשורות
 הצפרניים בשורשן הראשון על-ידי יניקת חיותן ממוח הילוד – כך
 גם בנשמה: [וְעַם כָּל זֶה, עוֹדִינָה קְשׁוּרוֹת וּמִיחֻדוֹת בִּיחוד נִפְלֵא
 וְעֲצוּם בְּמִהוּתָן וְעֲצוּמוֹתָן הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהֵיא הַמְשַׁכֵּת חֻכְמָה
 עֲלָאָה, – כיצד נעשה הדבר? – כִּי יִנְיֶקֶת וְחִיּוֹת נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה
 שֶׁל עַמִּי הָאָרֶץ, הוּא מִנֶּפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל הַצִּדִּיקִים
 וְהַחֻכְמַיִם, רֵאשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבָדוּרִים: – על ידי שהם יונקים
 חיותם מהצדיקים והחכמים שהם בבחינת "ראש" ו"מוח" – קשורים
 כל בני ישראל בשורשם במוח שלמעלה, "חכמה עילאה". וְכִזָּה יוֹכֵן
 מֵאֵמֶר רַז"ל¹⁷ עַל פְּסוּק: "וּלְדַבְּקָה בּוֹ"¹⁸ – שֶׁכָּל הַדְּבִק בְּתַלְמִידֵי
 חֻכְמַיִם, מַעְלָה עֲלָיו הַתּוֹב כְּאֵלוֹ נִדְּבַק בְּשִׁכְנֵיהַ מִמֶּשׁ, –
 לכאורה: כיצד משווים את הדבקות בתלמידי חכמים לדבקות
 בשכינה? אלא, לפי מה שהוסבר לעיל, הדברים מובנים: כִּי עַל יְדֵי
 דְּבִיקָה בְּתַלְמִידֵי חֻכְמַיִם, קְשׁוּרוֹת נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל עַמִּי
 הָאָרֶץ וּמִיחֻדוֹת בְּמִהוּתָן הָרֵאשׁוֹן וְשֶׁרֶשֶׁם שְׁבָחֻכְמָה עֲלָאָה,
 שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ וְחֻכְמָתוֹ אֲחֵה, וְהוּא הַמְדַע כּוֹ'. – כפי שכבר
 למדנו, שמאחר שהם מאוחדים עם "חכמה עילאה" על-ידי דביקותם
 בתלמידי חכמים, הרי הם ממילא מאוחדים ודבוקים עם השכינה,
 עם הקב"ה עצמו. [וְהַפּוֹשְׁעִים וּמוֹרְדִים בְּתַלְמִידֵי חֻכְמַיִם – יִנְיֶקֶת

27 של קדושה, בלי תלות אם הוריו קידשו עצמם בשעת תשמיש או
 28 לא? מסביר רבנו הזקן שב"זוהר" לא מדובר על עצם הנשמה, כי אם
 29 ביחס ללבושה הרוחניים של הנשמה: תינינו משום שאין לך נפש
 30 רוח ונשמה שאין לה לבוש מנפש דעצמות אביו ואמו, – לכך
 31 מתייחס ה"זוהר" וה"זוהר" חדש", בקראם את לבוש
 32 הנשמה בשם – נשמה, מפני
 33 שהלבוש נוגע ביותר
 34 לנשמה, שכן, וכל המצות
 35 שעושה – הכל על ידי
 36 אותו הלבוש בו, ואפילו
 37 השפע שנותנים לו מן
 38 השמים – הכל על ידי
 39 לבוש זה, – כי כדי
 40 שהנשמה תוכל לפעול בגוף
 41 בו התלבשה, ולקיים מצוות
 42 מעשיות בענינים גשמיים, מן
 43 ההכרח שזה יהיה עלידי
 44 לבוש, ואם יקדש את
 45 עצמו – ימשיך לבוש
 46 קדוש לנשמת בנו, – ממילא תהיה אצל הבן עבודת השם קלה
 47 בהרבה, ואפילו היא נשמה גדולה, צריכה לקדוש אביו בו. –
 48 בשעת תשמיש, אבל הנשמה עצמה, הנה לפעמים נשמת אדם
 49 גבוהה לאין קץ, כא להיות בנו של אדם נבוה ושפל בו, כמו
 50 שקכתב האר"י ז"ל כל זה בלקוטי תורה פרישת וירא ובטעמי
 51 מצות פרישת בראשית:²¹
 52

1 נפש רוח ונשמה שלקחם מן חיות אחרים של נפש רוח ונשמת
 2 תלמידי חכמים]. – השפעה בבחינת "אחוריים" היא כמי שנותן
 3 דבר לשונאו שלא מרצונו הפנימי, כי אם ברצון חיצוני בלבד, בגלל
 4 טעם מסויים שיש לו בזה, וזה מתבטא גם בצורת התינה: הוא נותן
 5 לו מאחורי גבו, ובשעת
 6 מעשה מפנה את פניו ממנו.
 7 כך גם במובן הרוחני,
 8 כשמשיעים על מישוהו
 9 שלא מתוך רצון טוב, פירוש
 10 הדבר, שההשפעה באה
 11 מבחינת "אחוריים". אף
 12 בענינו: מן ההכרח לומר,
 13 שהשפעה אלוקית מסויימת
 14 מקבלים גם הפושעים
 15 והמורדים מתלמידי חכמים,
 16 שכן, כל נשמה, בלי הבדל,
 17 מן ההכרח שתהיה קשורה
 18 בשורשה ומקורה, כמוסבר
 19 לעיל, אלא שהשפעה זו הם
 20 מקבלים רק מבחינת

ליקוטי אמרים

מבחי' אחוריים של נפש רוח ונשמת ת"ח] ומ"ש בזהר
 ובוהר חדש שהעיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת תשמיש
 דווקא משא"כ בני עמי הארץ כו' היינו משום שאין
 לך נפש רוח ונשמה שאין לה לבוש מנפש דעצמות
 אביו ואמו וכל המצות שעושה הכל ע"י אותו הלבוש
 כו' ואפי' השפע שנותנים לו מן השמים הכל ע"י
 לבוש זה ואם יקדש את עצמו ימשיך לבוש קדוש
 לנשמת בנו ואפילו היא נשמה גדולה צריכה לקידוש
 אביו כו' אבל הנשמה עצמה הנה לפעמים נשמת
 אדם גבוה לאין קץ כא להיות בנו של אדם נבוה
 ושפל כו' כמו"ש האר"י ז"ל כל זה בליקוטי תורה
 פ' וירא ובטעמי מצות פ' בראשית:

21 "אחוריים". על-כל-פנים, מובן, שכל יהודי יש בו נשמה של קדושה
 22 הבאה מ"הכמה עילאה", ועל כך אומר רבנו הזקן: ומה שכתוב
 23 בזהר¹⁹ ובוהר חדש²⁰, שהעיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת
 24 תשמיש דווקא, מה שאין בן פני עמי הארץ כו', – עמי הארץ
 25 שאינם מקדשים עצמם בשעת תשמיש, "ממשיכים" בילדיהם נשמות
 26 נחותות. לכאורה, הרי הסברנו, שכל יהודי, בלי הבדל, יש בו נשמה

19. ראה חלק ב. קד, ב. 20. בראשית דף יא. 21. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בזה מוסיף הדגשה עד כמה הנשמה כו' ממעל וגם חילוקי המדרי' הם מצד ההשתל' (שג"ז למע' מעוה"ז) והמטה אין פועל בזה (שגם האו"א בכלל המטה). ער שמ"ש בזהר כו".

אגרות קודש

בי"ה, חיי כסלו ה'תשי"א

הרה"ג והרה"ח הווי"ח אי"א וכ"י מו"ה...

שילום וברכה!

הפיני שלו נתקבל, ואקראהו בלי"ג על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביום י"ט כסלו הבע"ל.

וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן ברכתו והשיי"ת ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות.

בברכת חג גאולתנו ופדות נפשנו ופ"ש כל החבורה ת"י,

מ. שניאורסאהן